

λείται από κανόνες και αρχές που επιδιώκουν, αφενός να *προστατεύσουν* κατά τη διάρκεια μιας ένοπλης σύρραξης τα άτομα που *δε μετέχουν* στις εχθροπραξίες (άμαχο πληθυσμό, τραυματίες, ασθενείς, αιχμαλώτους), αφετέρου να *περιορίσουν τα μέσα και τις μεθόδους* που θα επιλέξουν τα μέρη που μετέχουν στην ένοπλη σύρραξη, απαγορεύοντας λ.χ. τα χημικά, βιολογικά όπλα, τις νάρκες ή τη λιμοκτονία του άμαχου πληθυσμού κτλ.

Το Δ.Α.Δ. στηρίζεται σε ορισμένες **αρχές**, όπως:

α) Άτομα που τέθηκαν εκτός μάχης και εχθροπραξιών, έχουν δικαίωμα σεβασμού της ζωής τους και πρέπει να **τυγχάνουν προστασίας και ανθρώπινης μεταχείρισης**.

β) Απαγορεύεται η θανάτωση ή ο τραυματισμός εχθρού που παραδίδεται ή τίθεται εκτός μάχης.

γ) Οι τραυματίες και οι ασθενείς πρέπει να **περιθάλπονται από το αντίπαλο μέρος** στη σύρραξη. **Οι αιχμάλωτοι έχουν δικαίωμα σεβασμού της ζωής** και των ατομικών τους δικαιωμάτων.

Το Δ.Α.Δ. εφαρμόζεται με βάση διεθνείς συμβάσεις, όπως για παράδειγμα τις Συμβάσεις της Χάγης για τους ασθενείς, τραυματίες, αιχμαλώτους πολέμου κτλ., τις Συμβάσεις της Γενεύης (1949) για την προστασία των αμάχων στις κατοικημένες περιοχές, για την προστασία του περιβάλλοντος, για τους πολίτες που βρίσκονται στα χέρια του εχθρού, για τους πρόσφυγες κτλ.

10.4. Η Παγκοσμιοποίηση

Η παγκοσμιοποίηση είναι ένα **πολυσύνθετο φαινόμενο** που εκτείνεται σε πολλά επίπεδα στο οικονομικό, το πολιτικό, το κοινωνικό, το πολιτιστικό κ.ά. Πριν απ' όλα, πάντως, η παγκοσμιοποίηση αναφέρεται στη μεταβολή που σημειώθηκε στην παγκόσμια οικονομία τις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα.

Με απλά λόγια, παγκοσμιοποίηση σημαίνει κατάργηση των εμποδίων ανάμεσα στις εθνικές οικονομίες των κρατών, σε ό,τι αφορά κυρίως το εμπόριο και την κίνηση κεφαλαίων. Οι δύο **βασικότεροι παράγοντες** που οδήγησαν στην παγκοσμιοποίηση είναι:

α) Η ανατροπή της παραδοσιακής αντίληψης για τον ρόλο του κράτους στην καπιταλιστική οικονομία που επικράτησε στη μεταπολεμική Ευρώπη. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, το κράτος επέβαλε περιορισμούς στο εμπόριο και την κίνηση των κεφαλαίων. Έτσι, σε διεθνές επίπεδο, οι εθνικές οικονομίες απέτυσαν μεν μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις (π.χ. εισαγωγές, εξαγωγές), που περιοριζόνταν όμως: (α) από τη γεωγραφική απόσταση (π.χ. στο υπερατλαντικό εμπόριο ο επιχειρηματικός κίνδυνος ήταν αυξημένος και το κόστος μεταφοράς και επικοινωνιών

Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός

Το Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού

Ο Ερυθρός Σταυρός ιδρύθηκε στη Γενεύη το 1863 από τον Ελβετό τραπεζίτη Ερρίκο Ντυνάν. Πρόκειται για το μεγαλύτερο ανθρωπιστικό δίκτυο στον κόσμο. Περιλαμβάνει τη Διεθνή Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού, τη Διεθνή Ομοσπονδία Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου και τους εθνικούς συλλόγους με παρουσία και δραστηριότητα σε 186 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα (ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός συμπλήρωσε 130 χρόνια από την ίδρυσή του).

Ενημερωθείτε από την ιστοσελίδα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού για τη δράση του και την προσφορά εθελοντισμού στη διεύθυνση www.redcross.gr

Δυστυχώς, γεγονός...

Στη δεκαετία του 1990:

- 2.000.000 παιδιά σκοτώθηκαν λόγω εμφύλιων ή εθνικών συρράξεων
 - 6.000.000 παιδιά έμειναν μόλιμα ανάπηρα
 - 12.000.000 έμειναν άστεγα ορφανά
 - 10.000.000 ζουν με ψυχολογικά τραύματα πολέμου
 - Χιλιάδες γυναίκες και κορίτσια βιάστηκαν.
 - 246.000.000 παιδιά απασχολούνται σε διάφορες μορφές παιδικής εργασίας.
 - 171.000.000 σε βαριές και επικίνδυνες εργασίες (ορυχεία με χημικά και εντομοκτόνα στη γεωργία, ή με επικίνδυνα μηχανήματα)
 - 5.7000.000 σε διάφορες μορφές δουλειάς
 - 1.800.000 σε πορνεία και πορνογραφία
 - 115.000.000 παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο, τα περισσότερα κορίτσια
 - 510.000 παιδιά πέθαναν από AIDS
 - 150.000.000 εξακολουθούν να υποσιτίζονται.
- Πηγή: Ο.Η.Ε.

μεγάλο), (β) από περιορισμούς στις εισαγωγές προϊόντων (π.χ. οι τελωνειακοί δασμοί).

Οι φραγμοί στο διεθνές εμπόριο και οι περιορισμοί στην κίνηση των κεφαλαίων θεωρήθηκαν αναποτελεσματικοί. Για τον λόγο αυτόν, άρχισαν σταδιακά να συνάπτονται διεθνείς συμβάσεις μεταξύ των οικονομικά πιο ανεπτυγμένων κρατών που καταργούσαν τους περιορισμούς αυτούς. **Η σημασία των οικονομικών σχέσεων στα όρια ενός κράτους και της εθνικής του οικονομίας άρχισε σταδιακά να μειώνεται. Η αγορά άρχισε να αποκτά «παγκόσμια» διάσταση.**

β) Οι ριζικές τεχνολογικές αλλαγές και η διαμόρφωση παγκόσμιων δικτύων επικοινωνίας, πληροφόρησης και ενημέρωσης (π.χ. διαδίκτυο), που επέτρεψαν την άμεση πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία. Το αποτέλεσμα ήταν: πρώτον, η εκμηδένιση των αποστάσεων και δεύτερον, η δυνατότητα άμεσης και συνεχούς επικοινωνίας και πληροφόρησης για τις εξελίξεις σε κάθε γωνιά του πλανήτη.

Μερικές από τις **συνέπειες** που επέφερε η παγκοσμιοποίηση, θετικές όσο και αρνητικές, είναι οι εξής:

• **Η αλλαγή του ρόλου των φτωχότερων χωρών στην παγκόσμια οικονομία.** Από τη δεκαετία του 1990 και μετά, οι φτωχές χώρες συμμετέχουν ενεργά στο παγκόσμιο εμπόριο: δηλώνουν κατ' αρχάς πρόθυμες να προσελκύσουν επενδύσεις. Οι κυβερνήσεις τους βρίσκονται σε ένα είδος ανταγωνισμού μεταξύ τους για την προσφορά του ευνοϊκότερου φορολογικού, πιστωτικού, συναλλαγματικού πλαισίου, προκειμένου να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια. Αυτό τις οδηγεί όμως αρκετές φορές στην υιοθέτηση αντιεργατικών μέτρων (π.χ. αύξηση ωραρίου, μείωση ημερομισθίων) με ακραία συχνά αποτελέσματα, όπως π.χ. η εκμετάλλευση παιδικής εργασίας.

• **Η κρίση στο εσωτερικό των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών.** Οι επιχειρήσεις συχνά αξιοποιούν τις ευνοϊκές συνθήκες που επικρατούν στις φτωχότερες χώρες και μεταφέρονται εκεί, προκαλώντας όμως ανεργία στη χώρα που αφήνουν πίσω τους. Η προσφορά εργασίας στις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες απαιτεί πλέον υψηλή εξειδίκευση (π.χ. σε τομείς πληροφορικής, τεχνολογίας, διοίκησης επιχειρήσεων κτλ.). Οι νέες συνθήκες της αγοράς πλήττουν τους ανειδίκευτους εργαζομένους ή και τους νέους που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να συνεχίσουν την εξειδίκευσή τους. Ο προσανατολισμός των ακαδημαϊκών σπουδών στους ανάλογους τομείς που «έχουν ζήτηση στην αγορά», η διάβιου συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση, η τηλεργασία, το ελαστικό ωράριο αποτελούν μέτρα που προτείνονται για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Και τα μέτρα αυτά όμως είναι δυνατόν με τη σειρά τους να οδηγήσουν σε νέα προβλήματα, όπως

Η ειρήνη για τα παιδιά είναι δικαίωμα...

(Από αφίσα της Unicef).

Πολυεθνικές εταιρείες, μια κινητήρια δύναμη της παγκοσμιοποίησης: Πρόκειται για επιχειρήσεις που δημιουργούν θυγατρικές σε διάφορες χώρες του κόσμου. Οι θυγατρικές παράγουν το ίδιο προϊόν με τη μητρική και το διοχετεύουν στην αγορά της χώρας, όπου εδρεύουν. Οι πολυεθνικές εταιρείες είναι σε θέση, χάρη στην πτώση του κόστους μεταφοράς και επικοινωνίας, να μοιράζουν την αλυσίδα παραγωγής σε διαφορετικές χώρες, ανάλογα με τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η καθεμία, π.χ. φτηνά εργατικά χέρια, χαμηλότερη φορολογία. Για παράδειγμα, μια σύγχρονη αυτοκινητοβιομηχανία προϋποθέτει τεχνολογία, εξαρτήματα, εργασία και ιδέες που εμπλέκουν τη συνεργασία επιχειρήσεων σε δεκάδες χώρες. Υπολογίζεται ότι το ένα τρίτο του παγκοσμίου εμπορίου αποτελείται από συναλλαγές ανάμεσα σε διαφορετικές θυγατρικές εταιρείες και υποκαταστήματα των πολυεθνικών εταιρειών. Ο επιχειρηματικός κόσμος αναπτύσσεται πλέον σε διεθνές επίπεδο. Οι εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές των πολυεθνικών επιχειρήσεων δεν σταματούν ποτέ, μπορούν να γίνουν οποιαδήποτε ώρα της ημέρας σε οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη...

είναι για παράδειγμα η εγκατάλειψη των ανθρωπιστικών σπουδών, η μείωση του εισοδήματος και του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων, η απομόνωση και αλλοτρίωση των ανθρώπινων σχέσεων.

• **Η παγκοσμιοποίηση των διεθνών προβλημάτων.** Η διενέργεια επενδύσεων και συναλλαγών στο εξωτερικό είναι ευαίσθητη και επηρεάζεται από εξωτερικούς παράγοντες. Έτσι για παράδειγμα γεγονότα όπως το τρομοκρατικό χτύπημα στις Η.Π.Α. (την 11η Σεπτεμβρίου 2001) επηρεάζουν τα διεθνή χρηματιστήρια.

Άλλωστε, ο πλανήτης έχει σήμερα να αντιμετωπίσει προβλήματα που δεν γνωρίζουν σύνορα και απειλούν όλη την ανθρωπότητα, όπως η **αλλαγή του κλίματος και η υπερθέρμανση του πλανήτη, άλλες οικολογικές καταστροφές** (π.χ. έκλυση ραδιενέργειας από το Τσερνομπίλ), **φυσικές καταστροφές** (σεισμούς και τσουνάμι στην Ασία, πλημμύρες στην Ευρώπη, κυκλώνας στην Αμερική κτλ.), **μεταδιδόμενες ασθένειες, διατάραξη της τροφικής αλυσίδας κ.ά.** Το θετικό, βέβαια, είναι ότι τα κράτη πλέον συνεργάζονται, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τέτοια προβλήματα που ξεπερνούν τα γεωγραφικά τους όρια.

• **Η κυριαρχία της μαζικής κουλτούρας.** Η παγκοσμιοποίηση της καπιταλιστικής οικονομίας έγινε υπό την οικονομική ηγεμονία των Η.Π.Α. Ένα από τα αποτελέσματα της ανάδειξης των Η.Π.Α. ως παγκόσμιας δύναμης, είναι και ο λεγόμενος «εξαμερικανισμός» της παγκόσμιας κουλτούρας: στο «παγκόσμιο χωριό», η αμερικανική κουλτούρα κυριαρχεί στις συναλλαγές, το γλωσσικό ιδίωμα, την επικοινωνία, τη μουσική, τον καταναλωτικό τρόπο ζωής, από τα λογισμικά των Η/Υ μέχρι τα φαστ φουντ και τις ταινίες του Χόλλυγουντ. Από την άλλη, βέβαια, οι νέοι σε όλη τη γη έχουν κοινούς κώδικες επικοινωνίας, αναπτύσσουν σχέσεις και επικοινωνούν πολύ ευκολότερα, ανταλλάσσουν ιδέες και προβληματισμούς χωρίς εμπόδια χρόνου ή απόστασης, καταρρίπτουν στερεότυπα και προκαταλήψεις προωθώντας έτσι την παγκόσμια αλληλοκατανόηση.

10.5. Η θέση της Ελλάδας στον κόσμο-Η άσκηση εξωτερικής πολιτικής

Τα μέλη της διεθνούς κοινότητας έχουν συνειδητοποιήσει την αλληλεξάρτησή τους και την αναπόφευκτη ανάγκη να συνάπτουν μεταξύ τους σχέσεις. Συμμετέχουν, όμως, όλα τα κράτη στη διεθνή κοινότητα με τους ίδιους όρους; Τι είναι εκείνο που καθορίζει τη στάση και τη θέση ενός κράτους στη διεθνή κοινότητα; Οι **ποικίλοι γεωγραφικοί και πολιτικοί παράγοντες που προσδιορίζουν τη θέση** ενός κράτους και **καθορίζουν και την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής** του αναφέρονται με τον κοινό όρο **γεω-**

Η ταινία **Bacheh-haye naft** (τα παιδιά του πετρελαίου), Ιράν 2001, σε σκηνοθεσία-σενάριο Εμπραχίμ Φορουζές, αναφέρεται στο δράμα ενός 11χρονου αγοριού που προσπαθεί να ξεφλήσει το χρέος ενός απόντος πατέρα, με φόντο την εκμετάλλευση των πετρελαιοπηγών της χώρας του. Σε μια περιοχή εξόρυξης πετρελαίου, κατοικούν σε παράγκες, πλίνθους και λάσπες, τα παιδιά ενός κατώτερου θεού... Να είσαι δεκάχρονος, χωρίς μισή κουταλιά ζεστή σούπα, και να κοιμάσαι πάνω σε χόμα... λερωμένο από μαύρο χρυσό. Να κολυμπάς στο πετρέλαιο, αλλά να μην κατέχεις ούτε μισή σταγόνα απ' αυτό. Να κυλιέσαι στο πετρέλαιο, αλλά να μην μπορείς ν' αγγίξεις μισό δράμι απ' αυτό. Η πιο «ζωντανή» περιγραφή της τριτοκοσμικής πραγματικότητας, των αντιθέσεων στις αραβικές χώρες και ο πλήρης ορισμός του ανελέητου περιφερειακού καπιταλισμού και της παγκοσμιοποίησης.

Εργασία στην τάξη

Φτιάξτε στην τάξη έναν «χάρτη ιδεών»

με αφετηρία την «κεντρική πλατεία» της παγκοσμιοποίησης! Από αυτήν ξεκινούν λεωφόροι στις οποίες εντοπίζονται προβλήματα όπως για παράδειγμα η ανεργία αλλά και λεωφόροι στις οποίες εντοπίζονται θέματα πολιτισμικών ανταλλαγών μεταξύ των λαών κτλ. Οι λεωφόροι διακλαδώνονται σε άλλους δρόμους που περιέχουν τις λύσεις στα προβλήματα (όπως για παράδειγμα η διά βίου συνεχιζόμενη κατάρτιση, η νομική ρύθμιση του ανταγωνισμού) ή δρόμοι που προκαλούν με τη σειρά τους νέα προβλήματα- κομβικά σημεία όπως η φτώχεια.

Κάθε μαθητής, αποτυπώνει το δικό του δρόμο, αφού εξηγήσει προφορικά τη σημασία του. Συζητήστε το τελικό αποτέλεσμα στην τάξη και κάντε τις προβλέψεις σας σχετικά με το μέλλον της παγκοσμιοποίησης. Πώς βλέπετε τη θέση των πολιτών μέσα στη σύγχρονη κοινωνία της παγκοσμιοποίησης;